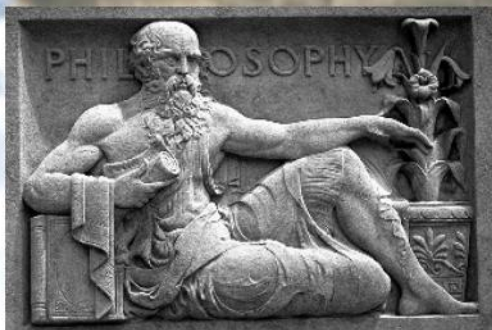

Delia Popa
Gim Grecu
Diana Dămean
Mihai-Bogdan Iovu
Silvia Făt

media **LUMEN** nou
www.EdituraLumen.com

Cercetări, studii și abordări în științele umaniste Filozofie - Științe sociale

COLECȚIE DE SUCCES

filozofie - științe sociale

Delia POPA, Gim GRECU, Mihai-Bogdan IOVU,
Silvia FĂȚ, Diana DĂMEAN

**Cercetări, studii și
abordări în științele
umaniste
Filosofie-Științe Sociale**

Lumen

Iași, 2006

Delia POPA, Gim GRECU, Mihai-Bogdan IOVU, Silvia FĂȚ, Diana DĂMEAN

**Cercetări, studii și abordări în științele umaniste
Filosofie-Științe Sociale**

**Cuprinde lucrările seminarului Cercetări, studii și abordări
în științele umaniste. Filosofie-Științe Sociale**

Tehnoredactare computerizată: Morariu Irina Maria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale:

Delia POPA, Gim GRECU, Mihai-Bogdan IOVU, Silvia FĂȚ, Diana DAMEAN

**Cercetări, studii și abordări în științele
umaniste. Filosofie-Științe Sociale**

Bibliografie

Pag. 209

Editura LUMEN

ISBN-10 973-7766-72-5

ISBN-13 978-973-7766-72-4

Extras din volumul:

Popa, D., Grecu, G., Iovu, M.-B., Fat, S., & Damean, D. (2006). Cercetari, studii si abordari in stiintele umaniste. Filosofie-Stiinte Sociale. Iasi, Romania: Lumen.

Delia POPA, Gim GRECU, Mihai-Bogdan IOVU,
Silvia FĂȚ, Diana DĂMEAN

**Cercetări, studii și
abordări în științele
umaniste
Filosofie-Științe Sociale**

Lumen

Iași, 2006

Extras din volumul:

Popa, D., Grecu, G., Iovu, M.-B., Fat, S., & Damean, D. (2006). Cercetari, studii si
abordari in stiintele umaniste. Filosofie-Stiinte Sociale. Iasi, Romania: Lumen.

Pagina lasata
intentionat goala

Extras din volumul:

Popa, D., Grecu, G., Iovu, M.-B., Fat, S., & Damean, D. (2006). Cercetari, studii si abordari in stiintele umaniste. Filosofie-Stiinte Sociale. Iasi, Romania: Lumen.

Cuprins:

<i>Delia POPA</i>	7
<i>Imaginație și realitate</i>	7
Despre constituirea subiectivă a realității	7
1. Despre constituirea subiectivă a realității	9
2. Sau... sau...	13
3. Atitudine categorială și atitudine estetică	16
4. Jocul cu virtualul.....	20
5. Imaginația și unitatea lumii	21
Concluzii.....	25
<i>Gim GRECU</i>	27
<i>Celălalt și dezvrăjirea Eului</i>	27
<i>Eseu asupra gândirii lui Emmanuel Levinas</i>	27
Introducere	29
1. Levinas : “discipol infidel” al lui Husserl și Heidegger.	41
2. Celălalt ca “autrui”	55
3. Celălalt ca “autre (ment)”.....	77
Celălaltul ființei (dincolo de ființă)	91
- În loc de concluzie -	91
Bibliografie	93
<i>Mihai-Bogdan Iovu</i>	95
<i>Impactul abuzului psihoemoțional din mediul familial și școlar asupra raționalității adolescenților</i>	95
Abstract.....	97
1. Impactul abuzului psihoemoțional din mediul familial și școlar asupra raționalității adolescenților	99
2. Metoda	106
2. Metoda	107
3. Discuție.....	117
Bibliografie	119
<i>Silvia FĂT</i>	131
<i>Construcția socială a interacțiunilor educaționale</i>	131
<i>Perspective de interpretare</i>	131
Introducere	133

Extras din volumul:

Popa, D., Grecu, G., Iovu, M.-B., Fat, S., & Damean, D. (2006). Cercetari, studii si abordari in stiintele umaniste. Filosofie-Stiinte Sociale. Iasi, Romania: Lumen.

1. Clasa de elevi, mediu socio-cultural. Studii ilustrative...	136
2. Perspective de interpretare a interacțiunilor sociale in clasa de elevi	139
3. Analiza etnografică a interacțiunilor în clasa de elevi....	149
Bibliografie	155
<i>Diana DAMIAN</i>	157
<i>Imaginea femeii în tranziția postcomunistă</i>	157
<i>(1990-1995)</i>	157
Imaginea femeii în tranziția postcomunistă	159
(1990-1995)	159
1. Relațiile de gen în perioada de tranziție	163
2. O realitate a vieții de cuplu - violența domestică	165
3. O altă realitate a vieții de cuplu - adulterul	169
4. Singurătatea - o alegere? un coșmar?	175
5. Femeia pe piața muncii	179
6. "Mișcarea antifeministă"	183
7. Emanciparea femeii între mit și realitate	189
8. Femeia independentă - o "nălucă"	193
9. Femeile și politica în tranziția postcomunistă	197
Câteva concluzii.....	205
Bibliografie	207

Extras din volumul:

Popa, D., Grecu, G., Iovu, M.-B., Fat, S., & Damean, D. (2006). Cercetari, studii si
abordari in stiintele umaniste. Filosofie-Stiinte Sociale. Iasi, Romania: Lumen.

Delia POPA
Universitatea din Nice, Franta

Imaginație și realitate.

Despre constituirea subiectivă a realității

Extras din volumul:

Popa, D., Grecu, G., Iovu, M.-B., Fat, S., & Damean, D. (2006). Cercetari, studii si abordari in stiintele umaniste. Filosofie-Stiinte Sociale. Iasi, Romania: Lumen.

Pagina lasata intentionat goala

Extras din volumul:

Popa, D., Grecu, G., Iovu, M.-B., Fat, S., & Damean, D. (2006). Cercetari, studii si abordari in stiintele umaniste. Filosofie-Stiinte Sociale. Iasi, Romania: Lumen.

1. Despre constituirea subiectivă a realității

Chiar dacă orientările și opiniile fiecăruia dintre noi diferă, părem cu toții gata de a ne acorda cu ușurință, când ajungem să vorbim despre « realitate ». « Intr-adevăr », spunem noi, « realmente », « de fapt », înțelegând prin aceasta un temei ultim al lumii care sintetizează, într-un fel de ordin suprem al cotidianului, distincțiile pe care le folosim adesea pentru a da contur experiențelor noastre singulare. Dar dacă vrem să ne întrebăm « ce este realitatea ? », « care este această realitate pe care o invocăm mai ales în momentele noastre de gravitate existentială, de luciditate față de noi înșine și față de ceea ce putem împărtăși cu ceilalți în domeniul adevărului ? » răspunsul devine dificil. Ce ne ascunde deci această noțiune care pare să aparțină, la fel ca și « bunul simț » cartezian, familiei acelor lucruri « cele mai ușor împărtășite »¹ și în același timp dificil de explicat ?

E posibil ca obscuritatea să vină tocmai din acest schimb înlesnit, care nu implică decât în mică măsură participarea noastră interogativă. Realitatea apare la un prim nivel de înțelegere, cel mai răspândit, ca și ceea ce « merge de la sine », ca și un ordin neutru și implacabil căruia suntem obligați să ne adaptăm, care se încapățânează să subziste dincolo de modificările pe care gândirea și acțiunile noastre pot să i le imprime și care, tocmai de aceea, conferă direcția generală în care trebuie să se înscrie toate demersurile noastre existențiale, în măsura în care decidem că vrem să fim « realiști ». Inițiativa fenomenologică de la începutul secolului XX se ridică împotriva acestei evidențe naturale a realității prin exigența suspendării prejudecăților diverse care o hranesc și a instalării unui contact trăit intuitiv cu ansamblul experienței ce-i corespunde.

De la începuturile sale, fenomenologia s-a definit totuși, în același timp, – urmând îndemnul lansat de Edmund Husserl în prefața celui de-al doilea volum al *Cercetarilor logice* apărut în 1901,

¹ R. Descartes, *Discours de la méthode. Pour bien conduire sa raison et chercher la vérité dans les sciences* în *Œuvres philosophiques*, I, Edition de F. Alquié, Classiques Garnier, Paris, Dunod, 1997, p. 568.

Extras din volumul:

Popa, D., Grecu, G., Iovu, M.-B., Fat, S., & Damean, D. (2006). *Cercetari, studii si abordari in stiintele umaniste. Filosofie-Stiinte Sociale*. Iasi, Romania: Lumen.

Delia POPA

Imaginație și realitate.

potrivit căruia trebuie să ne întoarcem la « lucrurile însele » (*zu den Sachen selbst*)² – ca o încercare de *atinge* realitatea, cea a lucrurilor așa cum ne apar « în carne și oase », în mod intuitiv. Dacă ținem cont de această remarcă putem începe să distingem un dublu sens al realității:

(1) pe de o parte realitatea înțelesă ca și mediu al existenței naturale, expresie a unui obiectivism naiv care nu necesită implicarea activă a unui subiect și

(2) pe de altă parte, realitatea așa cum reiese din descrierile fenomenologice și prin exercițiul reducției fenomenologice care devine, începând cu 1905, metoda sa privilegiată : est vorba de o realitate al cărei sens general rezultă din operațiile intenționale ale conștiinței, deci vizată și constituită *ca și sens* prin ele.

Înțelegem astfel că, în sânul realității presupuse, proiectul fenomenologic caută să dezvăluie o realitate trăită, care se găsește, bineînțeles, deja prezentă, dar care primește sensul său de a apare doar odată filtrată printr-o dimensiune subiectivă. Reducția fenomenologică are, prin diferitele sale forme, menirea de a pune în evidență forța subiectivă care instituie acest sens, printr-o neutralizare a ceea ce se prezintă în mod natural ca și indubitabil.

Problema pe care ne propunem să o introducem aici își capătă sensul său întreg în perspectiva acestei exigențe fenomenologice. Ea nu privește în mod direct statutul realității, ci mai degrabă cel al stării care îi este de obicei opusă, imaginarul, și mai ales facultatea ce-i corespunde, imaginația. Ceea ce am vrea să surprindem, în mod mai precis, este raportul pe care imaginația și realitatea îl întrețin, pentru a putea cerne astfel veritabilul rol al fanteziei (*phantasia*), formă originară a imaginației căreia Edmund Husserl i-a consacrat o bună parte din interogațiile sale. Dinspre absența de legătură la care ne trimite opoziția strictă dintre imaginație și realitate așa vrea să mă orientez înspre posibilitatea unei relații între ele, procedând printr-o genealogie a dualității realitate/imaginație care să permită exhibarea

² « Semnificațiile care nu sunt înviorate decât de intuiții îndepărtate și imprecise, inautentice (...) nu ne pot satisface. Vrem să ne întoarcem *la lucrurile însele* ». Edmund Husserl, *Logische Untersuchungen*, II, 1, *Einleitung*, Halle, Niemeyer, 1913, p. 6. Subliniat în text.

Extras din volumul:

Popa, D., Grecu, G., Iovu, M.-B., Fat, S., & Damean, D. (2006). Cercetari, studii si abordari in stiintele umaniste. Filosofie-Stiinte Sociale. Iasi, Romania: Lumen.

Cercetări, studii și abordări în științele umaniste Filosofie-Științe Sociale

unei zone de indiscernabilitate, născută din însăși tensiunea lor, din întâlnirea și interpenetrarea lor. Acesta este locul de la care poate fi revendicată și revalorizată imaginația în sânul realității, în măsura în care o funcție imaginativă a conștiinței caută să o întâlnească, să o cuprindă și să o înțeleagă. Această direcție de cercetare dezvoltă perspectiva deschisă de studiile lui Maurice Merleau-Ponty și continuată de Henri Maldiney și se opune în mare măsură orientării schițate de Jean-Paul Sartre.

În orizontul pe care cautăm să îl definim dualitatea realitate/imaginar este depășită înspre acel punct în care imaginarul se amestecă cu realul, nu pentru a-l suspenda în numele puterii de schimbare pe care imaginația ar avea-o asupra lui, ci pentru a înțelege, în virtutea inserției imaginare în textura sa, sensul pe care acesta îl are pentru noi. Ne propunem astfel să susținem în cele ce urmează că înțelegerea noii concepții a realității pe care fenomenologia o propune nu se poate lipsi de o trecere prin opera imaginației, înțeleasă atât ca și conștiință de imagine, cât mai ales ca și simplă și pură fantezie (*Phantasie*) și că pentru a regăsi, precum scrie Merleau-Ponty, « știința noastră primordială a « realului » »³, o traversare a imaginareului este necesară.

³ M. Merleau-Ponty, *Philosophie de la perception*, Paris, Gallimard, 1983 (notată *PhP* în cele ce urmează), Avant-propos, p. XI.

Extras din volumul:

Popa, D., Grecu, G., Iovu, M.-B., Fat, S., & Damean, D. (2006). Cercetari, studii si abordari in stiintele umaniste. Filosofie-Stiinte Sociale. Iasi, Romania: Lumen.

Pagina lasata intentionat goala

Extras din volumul:

Popa, D., Grecu, G., Iovu, M.-B., Fat, S., & Damean, D. (2006). Cercetari, studii si abordari in stiintele umaniste. Filosofie-Stiinte Sociale. Iasi, Romania: Lumen.

2. Sau... sau...

Domeniul imaginarului a fost explorat de către Jean-Paul Sartre în cartea purtând același nume⁴, care trage primele consecințe ale analizelor husserliene din *Cercetările logice*. Sartre ajunge să distingă foarte repede între ordinea realității și cea a imaginarului, care corespund celor două funcții ale conștiinței, «realizantă» și «irealizantă», ireductibile una la cealaltă și excluzându-se reciproc⁵. Această distincție este fondată pe cea descoperită de Husserl, între intenționalitate perceptivă și intenționalitate imaginativă⁶. Husserl a demonstrat într-adevăr, începând cu prima sa mare lucrare fenomenologică că imaginea nu trebuie dedusă din percepție, ca și una din variantele sale mai puțin intense sau mai puțin clare, așa cum apare ea în filosofia lui David Hume sau a lui John Locke, pentru ca ea depinde de o vizare intențională diferită. Ceea ce distinge, mai precis, imaginația de percepție este modalitatea actului de «umplere» intuitivă: în cazul percepției obiectele se prezintă «în persoană», în cel al imaginației (fie ea imaginație liberă sau conștiința de imagine) ele se presentifică pe un fond de absență. Altfel spus – dar tot în termeni husserlieni – prezența lor suspendată sau neutralizată introduce un mod de apariție care poate fi și trebuie chestionat în el însuși și nu pornind de la percepție.

Sartre insistă asupra imposibilității coabitării a două atitudini care sunt și pentru el, ca și pentru Husserl până la un anumit punct, alternative. Percepția alungă proiecțiile imaginare, iar imaginile se dezvoltă pe un fond de absență (percepută) a obiectului. O gamă specifică de sentimente corespunde fiecăreia dintre ele, iar autorul *Imaginarului* va merge până la a invoca un «eu real» și un «eu

⁴ J.P. Sartre, *L'imaginaire*, Paris, Gallimard/Idées, 1985.

⁵ «...l'image et la perception, loin d'être deux facteurs psychiques élémentaires de qualité semblable et qui entreraient dans des combinaisons différentes, représentent les deux grandes attitudes irréductibles de la conscience.» *L'imaginaire*, *op. cit.*, p. 231. A se vedea de asemenea pp. 281-282.

⁶ E. Husserl, *Logische Untersuchungen*, *op.cit.*, V, §11 și anexele la §11 și 20.

Extras din volumul:

Popa, D., Grecu, G., Iovu, M.-B., Fat, S., & Damean, D. (2006). Cercetari, studii si abordari in stiintele umaniste. Filosofie-Stiinte Sociale. Iasi, Romania: Lumen.

Delia POPA

Imaginație și realitate.

imaginar » care se estompează unul în favoarea celuilalt și nu pot coexista simultan. Percepția așează (*pose*) obiectul ca și real, ca și fiind cu siguranță « aici » și întâmpină bogăția imprezvizibilă a prezenței sale individuale, pe când actul imaginant îl postulează în absență, fasonându-i un fel de dublu inexistent, o reflecție palidă care nu conține decât ceea ce am trăit deja și nu poate niciodată să ne surprindă. Dacă « realul este ceea la ce nu ne așteptam »⁷, imaginarul este de ordinul a ceea ce am primit deja și pe care ni-l redăm nouă înșine, într-un fel de vertij al recuperării. În plus, observă Sartre, multitudinea de nuanțe ale realului este redusă în cazul imaginarului la câteva caracteristici de bază, care nu ne învață nimic nou despre ceea ce experimentăm astfel. Totul, în imaginar, este repetiție, nimic nu ne poate bulversa.

De unde vine atunci atracția pe care o exercită asupra noastră imaginarul ? Cărei necesități îi corespunde ? De ce suntem atât de ușor prinși în jocurile fanteziei și ale reveriilor ? Răspunsul lui Sartre nu lasă loc ezitărilor : imaginarul nu este deloc mai interesant decât realul ; el devine interesant doar prin șansa pe care ne-o oferă de a ne detașa de real, adică de a ne sustrage în mod laș la ceea ce ne revine în propriu, cântărind uneori prea greu cu urgențele și determinările sale. Dacă percepția ne dă lumea, imaginația ne învață să fugim de ea. Iată, în acest sens, una dintre reflecțiile provizorii⁸ ale lui Sartre asupra obiectelor-fantomă care populează imaginarul :

« ...evadarea la care ele ne invită nu e doar cea care ne-ar face să fugim de condiția noastră actuală, de preocupările și de grijile noastre ; ele ne oferă să ne scape de orice constrângere a *lunii*, par să se prezinte ca și o negație a condiției de *a fi în lume*, ca și o *anti-lume* »⁹

Mai mult decât de o separare între două moduri de conștiință, putem vorbi, împreună cu Husserl, de un adevărat conflict între ele,

⁷ Aceasta sintagma a lui H. Matisse ar putea fi atribuita analizelor satriene.

⁸ Sartre revine asupra acestui constat radical în concluziile cartii sale.

⁹ *Idem*, p. 261. Subliniat de către autor.

Extras din volumul:

Popa, D., Grecu, G., Iovu, M.-B., Fat, S., & Damean, D. (2006). Cercetari, studii si abordari in stiintele umaniste. Filosofie-Stiinte Sociale. Iasi, Romania: Lumen.

Cercetări, studii și abordări în științele umaniste Filosofie-Științe Sociale

atunci când obiectul imaginar (sau « fiktum », așa cum îl numește Husserl în cursul său din 1904 dedicat problemei imaginarii¹⁰) tinde să înlocuiască obiectul real. O papușă de ceară care ne apare ca și o tânără domnișoara, un copac care se mișcă sub bataia vântului ca și cum ar fi un om, oameni care se deplasează pe stradă asemanători cu niște fantomatice pălării și paltoane care se mișcă automat sunt exemple ale acestui tip de confuzie. În asemenea situații avem tendința să persistăm în modul « ca și cum », specific imaginarii, până când o percepție mai precisă vine să îl anuleze. Acest tip de descriere ne ajută să înțelegem că între imaginar și realitate se întinde distanța dintre prezență și non-prezență, și, mai departe, cea între « ceva » și « nimic » :

« Doar senzațiile sunt realitatea (*Realität*), adică realitatea prezentului, și anume ceea ce fundamentează (*Begründer*) veritabila realitate în conexiunile intenționale. În schimb, *phantasmata* sunt un fel de nimicuri (*Nichtigkeiten*). Sunt ireale (*irreal*), nu înseamnă nimic pentru ele-însele, ci doar pentru că expun (*Darsteller*) altceva... »¹¹

Trebuie însă să remarcăm că « nimicul » imaginației este un « nimic » aparte, un « nimic *ca și când* » care nu înseamnă absență totală a obiectului, ci persistența urmei sale, printr-o prezentificare care – e ceea ce vom încerca să susținem – nu pare într-atât să se opună prezenței perceptive, ci mai degrabă să o îmbogațească și să o completeze.

Dar în 1904-1905 Husserl menține această distincție clară între realitate perceptivă și irealitate imaginativă, drept pentru care va scrie că : « orice « conștiință » are fie caracter de senzație, fie caracter

¹⁰ Acest curs și manuscrisele care-l acompaniază compun volumul XXIII al operelor complete husserliene (*Husserliana*, notate *Hua* în cele ce urmează) intitulat *Phantasie, Bildbewusstsein, Erinnerung*, Dordrecht-Boston-London, Kluwer Academic, 1980.

¹¹ Edmund Husserl, *Hua XXIII, op. cit.*, p. 77.

Extras din volumul:

Popa, D., Grecu, G., Iovu, M.-B., Fat, S., & Damean, D. (2006). Cercetari, studii si abordari in stiintele umaniste. Filosofie-Stiinte Sociale. Iasi, Romania: Lumen.

Delia POPA

Imaginație și realitate.

de fantasmă»¹². Această distincție va fi reluată în cea de-a treia *Meditație carteziană*, atunci când Husserl va invoca opoziția ce traversează toată sfera conștiinței, cea dintre real (poziționare a obiectului în carne și oase) și imaginar (quasi-poziționare prin modul « ca și cum ») care evoluează ca și două fluxuri paralele în sânul aceluiasi flux conștient¹³.

În « nimicul *ca și când* » al fanteziei, va scrie Husserl mai târziu, eul avansează orbește, suferind de o pierdere de sine și de o uitare de sine¹⁴. Întrebarea care ne ramâne de pus în fața acestui constat este : putem sa rezervăm titlul de realitate doar pentru ceea ce scapă acestei « orbiri » ?

3. Atitudine categorială și atitudine estetică

Faptul ca a putut sa îi fie adresată lui Husserl, care a combătut vreme îndelungată obiectivismul naturalist, critica de a fi dezvoltat el însuși un obiectivism fenomenologic axat pe dualitatea subiect/obiect, este datorat cu siguranța locului foarte important pe care îl ocupă în analizele sale intenționalitatea « de act ». Noeza și noema sunt cele două dimensiuni ale unei determinări active a lucrurilor de către conștiință ca și « obiectități » purtătoare de sens fenomenologic. Ne putem însă întreba dacă acest tip de intenționalitate eliberează în mod efectiv posibilitățile realizante ale conștiinței și dacă, în relația sa cu lucrurile devenite astfel obiecte, subiectivitatea poate să își etaleze întreaga bogăție a potențialităților sale.

¹² Edmund Husserl, *Hua X*, traduction française par H. Dussort, *Leçons pour une phénoménologie de la conscience intime du temps*, Paris, PUF, 1964, 1996, p. 135.

¹³ Edmund Husserl, *Hua I*, traduction française par E. Léviens et G. Peiffer, *Méditations cartésiennes*, Paris, Vrin, 2001, III, §25, pp. 103-104.

¹⁴ Edmund Husserl, *Erste Philosophie, Hua VIII*, editata de R. Boehm, Haga, M. Nijhoff, 1959, II, 44, p.117.

Extras din volumul:

Popa, D., Grecu, G., Iovu, M.-B., Fat, S., & Damean, D. (2006). Cercetari, studii si abordari in stiintele umaniste. Filosofie-Stiinte Sociale. Iasi, Romania: Lumen.

Cercetări, studii și abordări în științele umaniste Filosofie-Științe Sociale

Maurice Merleau-Ponty a apropiat intenționalitatea obiectivantă de « atitudinea categorială »¹⁵ care conjugă percepția și semnificația, pentru a obține calitățile determinante ale lucrurilor, pentru a fixa miezul lor invariant și pentru a le transforma în elemente ale experienței reflexive. De la statutul de « lucru printre lucruri » la cel de obiect vizat și semnatificat o întregă sinteză de identificare este de parcurs. Orientând percepția, ea se compune dintr-o parte de posibil dat de aspectele nedeterminate sub care lucrurile ni se prezintă, în orizonturile interne și externe care le cuprind. Dar în aceste schițe care întregesc fiecare act de percepție se anunță și ceea ce nu va putea fi epuizat de nici o identificare și care nu va putea fi prins în nici o intuiție plenară : un clar-obscur, o ceață care învăluie lucrurile și pe care *phantasia* le ia în primire printr-o quasi-percepție care poate fi numită, urmându-l pe Marc Richir, a percepție. Pentru a sesiza un aspect al unui lucru consimțim într-adevăr de fiecare dată să renunțăm să înfruntăm o multitudine de alte aspecte, părți pe care Husserl le numește « prezentate » și care conțin o pluralitate de nuanțe. Iar dacă obiectul nu ne poate fi dat niciodată în întregime în intuiția externă, această parte a realității sale, pe care imposibilitatea noastră de a o atinge în mod concret o transformă în parte virtuală, relansează fără încetare aderența noastră la el precum și o complicitate obținută dincolo de știința determinantă care îl identifică.

Dar înainte de a ne apropia de această dimensiune ascunsă a lucrurilor, trebuie să definim mai îndeaproape intenționalitatea de act, nouă figură a judecării determinante kantiane așa cum este ea prezentată în *Critica rațiunii pure*¹⁶. Prin ea, conștiința vizează lumea nu ca și un tot în care părțile comunică, ci ca și compusă din obiecte al caror sens este de constituit progresiv, pentru ca locul lor în raport cu conștiința să poată fi stabilit, precum și pentru a integra un orizont de generalitate. Prin acest proces, lucrurile nu sunt doar

¹⁵ Syntagma este împrumutată psihologilor Gelb și Goldstein (*Ueber Farbensamenammsie*). Cf. M. Merleau-Ponty, *PhP*, p. 140 (în acest context a corespunde atitudinii teoretice).

¹⁶ M. Merleau-Ponty, *PhP*, *Avant-propos*, p.XII et sq.

Extras din volumul:

Popa, D., Grecu, G., Iovu, M.-B., Fat, S., & Damean, D. (2006). Cercetari, studii si abordari in stiintele umaniste. Filosofie-Stiinte Sociale. Iasi, Romania: Lumen.

Eqpvkpwctgc "ceguvwk" xqnwo "q" rwvg k
volumul de pe

www.edituralumen.ro
www.librariavirtuala.com

ucw "fkp" nkdt tkkng "pqcuvtg" r

ISBN 978-973-7766-72-4

ISBN 973-7766-72-5

Conținutul acestui volum nu
reprezintă în mod necesar
punctul de vedere al Editurii
Lumen sau al finanțatorilor

Publicat cu finanțarea:

media
LUMEN
www.EdituraLumen.com

www.EuroMarket.ro
Web services & design
E-commerce applications